

УДК 616-001:378.2

DOI: 10.22141/1997-2938.4.35.2017.118902

Самойленко И.Г., Кривошеева В.В., Жигаль Ю.В., Михайлова О.С.
Донецкий национальный медицинский университет, г. Лиман, Украина

«Портфолио» — степень профессионального усовершенствования практического врача- неонатолога на этапе обучения в клинической ординатуре

Резюме. В статье представлены материалы краткого обзора программы «Портфолио клинического ординатора-неонатолога», разработанной на кафедре педиатрии, неонатологии и детских инфекций Донецкого национального медицинского университета, возможности и преимущества в использовании ее как дополнительного метода обучения в системе образования высших учебных заведений Украины.

Ключевые слова: клиническая ординатура; неонатология; обучение; портфолио

Курс на модернизацию образования в системе высшей школы и стремительный прогресс медицинских технологий вызывают необходимость поиска новых, более эффективных методов обучения в клинической ординатуре по специальности «неонатология» (шифр специальности 67). В условиях ежедневного увеличения объема учебного материала, нарастающего потока научно-практической информации по предмету «неонатология» возрастает объем самостоятельной работы клинического ординатора-неонатолога. Планирование, организация и оценка работы клинического ординатора являются одним из наиболее сложных разделов обучения в клинической ординатуре. В связи с пересмотром концепции методики обучения в высших учебных заведениях и стремительной европейской интеграцией Украины, а также проводимой медицинской реформой, принятой Верховной Радой, роль самостоятельной работы врача-неонатолога в процессе реформирования системы высшего медицинского образования ежегодно возрастает [1].

Основная задача высшего учебного заведения, предусмотренная Законом Украины «Про вищу освіту» от 01.07.2014 г. № 1556 (ст. 26), — «провадження на високому рівні освітньої діяльності,

що забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними спеціальностями» [2]. Выполняя поставленную задачу согласно Закону Украины «Про вищу освіту», на кафедре педиатрии, неонатологии и детских инфекций Донецкого национального медицинского университета (ДНМУ) начали разработку учебной программы и контроля «Портфолио клинического ординатора-неонатолога» как способа обучения в клинической ординатуре. Программа «Портфолио клинического ординатора-неонатолога» создавалась с целью внедрения максимально действенной дополнительной модели обучения, развития и совершенствования клинического, аналитического, творческого мышления и современного врачебного мировоззрения у ординатора-неонатолога.

Слово «портфолио» происходит от английского «portfolio» — портфель или папка для документов. Это понятие пришло к нам из Западной Европы конца XV века. В эпоху Возрождения архитекторы представляли работодателям наброски своих строительных проектов в специальной папке, которую называли «портфолио». Представленный документ позволял составить общее впечатление о профессиональных качествах потенциальных работников

© «Український журнал хірургії», 2017
© Издатель Заславский А.Ю., 2017

© «Ukrainian Journal of Surgery», 2017
© Publisher Zaslavsky O.Yu., 2017

Для корреспонденции: Кривошеева Вера Викторовна, Донецкий национальный медицинский университет, ул. Привокзальная, 27, г. Лиман, Донецкая обл., 84404, Украина; e-mail: miramia3009@gmail.com
For correspondence: Vira Kryvosheieva, Donetsk National Medical University, Privokzalna st., 27, Lyman, Donetsk region, 84404, Ukraine; e-mail: miramia3009@gmail.com

[3]. На сьогоднішній день в системі навчання під терміном «портфоліо» розуміють нову форму самооценки і контролю навчаючихся, наявність або відсутність прогресу за наведеними зусиллями, оцінку результатів матеріалізованих досягнень навчально-практичної діяльності [4]. По суті, портфоліо є формою так званого автентичного оцінювання. Смысл цього поняття може трактуватися як «істинне, насправле, подлинне, верное оцінювання» (іноді використовується термін «подлинная оцінка»). Считается, що грамотне ведення (формирование) портфоліо може сказати про спеціаліста як про професіонала більше, ніж багато видів зовнішнього оцінювання [5].

Ідея застосування «Портфоліо» в освітніх закладах вперше виникла в кінці 80-х років ХХ століття в США. Уже кінці 90-х років минулого століття програма «Портфоліо» широко застосовувалася в більшості вищих освітніх закладів Американського континенту. В 1995 г. використання «Портфоліо» як додаткового методу навчання досягло свого піку, і в нинішній час воно широко розповсюджене в медичних навчальних закладах в країнах Західної Європи [4]. По думці викладачів і студентів, застосування програми «Портфоліо» мотивує до навчання клінічних ординаторів, підвищує рівень відповідальності за отримані результати, сприяє розвитку свідомого ставлення до процесу навчання [6, 7].

Модель «Портфоліо», розроблена на кафедрі педіатрії, неонатології і дитячих інфекцій ДНМУ, відображає освітню активність, рівень самоорганізації, здатність до самопідвищення і практичні досягнення клінічного ординатора-неонатолога. Основною ідеєю «Портфоліо» є зміщення акценту з оцінки на самооцінку, що дозволяє клінічному ординатору самостійно виділити як слабкі, так і сильні сторони на етапі удосконалення по спеціальності «неонатологія».

Актуальність програми «Портфоліо клінічного ординатора-неонатолога» полягає в відображенні професійного потенціалу і його конкурентоспроможності в умовах європейського «ринку» медичних спеціалістів, що є особливо важливим не тільки на етапі навчання в клінічній ординатурі, але і становить важливий аспект роботи в сфері практичного здоров'я України.

Основним в програмі «Портфоліо клінічного ординатора-неонатолога» на кафедрі педіатрії, неонатології і дитячих інфекцій ДНМУ є виконання поставлених завдань, таких як формування професійного потенціалу, розвиток здатності до організації самостійної діяльності, забезпечення повноцінного, глибокого вивчення суміжних дисциплін, фіксування виконаної індивідуальної роботи клі-

нічним ординатором з наступною акцентуацією навчального процесу згідно його інтересам, підвищення відповідальності і самостійності в організації навчального процесу, формування правильної самооценки і зовнішньої оцінки роботи клінічного ординатора, створення бази для системного контролю спостереження пацієнтів.

Програма «Портфоліо клінічного ординатора-неонатолога» складається з наступних розділів: «Личная інформація», «План індивідуального розвитку», «Практична робота», «Самостійна робота», «Научна робота», «Зовнішня оцінка».

В розділі «Личная інформація» міститься інформація про клінічного ординатора, його автобіографія.

В розділі «План індивідуального розвитку» клінічний ординатор формує індивідуальну програму професійного розвитку згідно власним уподобанням, базуючись на знаннях і досвіді, отриманих по спеціальності «неонатологія», до моменту початку навчання в клінічній ординатурі. В плані перераховуються завдання, які клінічний ординатор ставить перед собою, а також передбачені методи і терміни їх вирішення.

В розділі «Практична робота» ведеться огляд практичної діяльності за час навчання в клінічній ординатурі. Цей розділ, в свою чергу, складається з чотирьох напрямків. Перший напрямок — «Курація пацієнтів». В ньому відображається інформація про тих пацієнтів, яких курував клінічний ординатор самостійно або спільно з лікарем-викладачем, формуючи звіт про спостереження і ведення пацієнта, результати проведеного лікування і, за можливості, освітньої інформації катamnестичного спостереження за пацієнтом. Другий напрямок — «Інтересні випадки», де клінічний ординатор-неонатолог описує цікаві з точки зору діагностики або лікування випадки захворювань, виявлені ним у пацієнта в самостійній практиці. Третій напрямок розділу «Практична робота» — «Трудні випадки» передбачає опис випадків захворювання, викликавших складності при веденні або лікуванні пацієнтів. Спільно з лікарем-викладачем, куратором клінічного ординатора, при необхідності з залученням лікарів — спеціалістів вузької спеціальності трудні випадки виносяться на колегіальний розгляд з реєстрацією клінічним ординатором висновку в історії хвороби. В четвертому напрямку — «Практичні навички» — клінічний ординатор вносить перелік опанованих і виконаних навичок маніпулятивної діяльності, передбачених спеціальністю «неонатологія». Всі перераховані аспекти реєструються в електронному форматі і представляють собою особистий архів навчаючогося.

В розділі «Самостійна робота» освітлюється інформація про опановану клінічним ординато-

ром базової та додаткової наукової літератури для удосконалення по спеціальності «неонатологія». Також обов'язковим є фіксування вивченої наукової літератури по суміжним дисциплінам, особливо це стосується неотложних станів у новонароджених.

В розділ «Наукова робота» клінічний ординатор-неонатолог вносить інформацію про вивчення напрямків в Європі, США, країнах Близького Сходу, сучасних періодичних виданнях, участі в дослідницькій роботі кафедри, зборі та обробці статистичних матеріалів, написанні та публікації статей в журналах, участі в наукових конференціях, роботі, виконуваний в вільний час.

«Зовнішня оцінка» — розділ, що включає оцінку роботи клінічного ординатора-неонатолога куратором та лікарем-наставником. Після закінчення навчання на першому році клінічний ординатор-неонатолог отримує проміжну оцінку своєї діяльності, що в подальшому дає можливість виявити як сильні, так і слабкі сторони. Після другого року навчання проводиться самостійне підведення висновків, досягнутих результатів як клінічним ординатором-неонатологом, так і куратором разом з лікарем-наставником навчаючись за весь етап удосконалення по спеціальності «неонатологія».

Розроблена модель «Портфоліо клінічного ординатора-неонатолога» з точки зору викладання дозволяє вибрати індивідуальний підхід до кожного студента, визначити його слабкі та сильні сторони з допомогою покрокової оцінки виконаної роботи, що допомагає досягти максимального результату. Створення електронного порталу «Портфоліо клінічного ординатора-неонатолога» на базі сайту кафедри педіатрії, неонатології та дитячих інфекцій ДНМУ дозволить регулярно заповнювати розділи про виконану роботу клінічним ординатором та дасть можливість постійно моніторити процес навчання ординатора керівництвом кафедри та університету. З допомогою інтернет-порталу куратор клінічного ординатора зможе легко контролювати процес дистанційного навчання ординатора, з віддалених баз вносячи корективи в планування навчального процесу.

Висновки

В умовах зростання конкуренції творче та аналітичне мислення стає невід'ємною рисою сучасного медичного працівника. Саме пошук нових технологій навчального процесу завжди розглядається як прогресивний крок до підвищення мотивації в навчанні. Впровадження програми «Портфоліо клінічного ординатора-неонатолога» як додаткового методу навчання дозволить створити нове, інтерактивне напрямлення в сучасному післядипломному освітньому процесі, а також допоможе сформувати неперервний пошук методів модернізації процесу навчання для вищих навчальних закладів України в світлі проводимих реформ.

Конфлікт інтересів. Авторі заявляють про відсутність будь-якого конфлікту інтересів при підготовці даної статті.

Список літератури

1. Zhdan V.M., Bobir'ov O.V., Sheshukova et al. *The role of modern technology in the formation of future physicians // Medichna osvita.* 2012; 3(addition): 55-57.
2. *The Law of Ukraine "On Higher Education" (as amended in accordance with Laws No. 1415-VIII of June 14, 2016, BBP, 2016, No. 30, p. 543). Available from: <http://www.zakon5.rada.gov.ua/>. Accessed: 14.06.2016*
3. Ivanchenko T.J. *"Language Portfolio" technology as a tool for motivating foreign language learning throughout life // Molodoj uchenyj.* 2013; 12: 462-465.
4. Naumenko J.A. *Use of Portfolio Technology as a tool for professional development of a teacher. Among the in education: concepts and practice // Center for Scientific Investments.* 2008; 1: 2-4.
5. Jennifer A., Gordon Craig M. *The role of electronic portfolio for continuous professional development // Medical education and professional development.* 2013; 1: 3-8.
6. Pinskaja M.A. *Portfolio of the teacher as a tool for professional development and assessment of professional achievements // Assessment of the quality of education.* 2008; 8: 36-39.
7. Polat E.S., Buharkina M.J., Moiseeva M.V., Petrov A.E. *Uchebnoe posobie dlja studentov pedagogicheskikh vuzov i sistemy povyshenija kvalifikacii pedagogicheskikh kadrov [A manual for students of pedagogical high schools and a system for improving the qualification of pedagogical staff]. Moscow: Akademija;* 2001; 568 p. (in Russian).

Получено 20.08.2017 ■

Самойленко І.Г., Кривошеева В.В., Жигаль Ю.В., Михайлова О.С.
Донецький національний медичний університет, м. Лиман, Україна

«Портфоліо» — ступінь професійного удосконалення практичного лікаря-неонатолога на етапі навчання в клінічній ординатурі

Резюме. У статті подані матеріали короткого огляду програми «Портфоліо клінічного ординатора-неонатолога», розробленої на кафедрі педіатрії, неонатології та дитячих інфекцій Донецького національного медичного університету, можливості

та переваги у використанні її як додаткового методу навчання в системі освіти вищих навчальних закладів України.

Ключові слова: клінічна ординатура; неонатологія; навчання; портфоліо

I.G. Samoylenko, V.V. Kryvosheieva, Yu.V. Zhihal, O.S. Mykhailova
Donetsk National Medical University, Lyman, Ukraine

“Portfolio” is a level of professional development for a practicing neonatologist during his training at clinical residency

Abstract. Modernization of education within the system of higher education in Ukraine and rapid progress of medical technologies make it necessary to search for new and more effective teaching methods at clinical residency by “neonatology” specialty. The significance of independent work of a clinical resident neonatologist increases day by day due to changing methods of teaching at higher education institutions, rapid European integration of Ukraine and the reforming process of the medical training system in particular. According to the Law on Higher Education in Ukraine, the department of pediatrics, neonatology and childhood infections of Donetsk National Medical University (DNMU) has begun the development of a teaching program called “Portfolio of a clinical resident neonatologist” and its control as a teaching method at clinical residency. The relevance of the “Portfolio of a clinical resident neonatologist” program is in the display of professional potential and its competitiveness in conditions of European “market” of medical specialists which is highly important not only during training at clinical residency but also in further work of healthcare system in Ukraine. “Portfolio of a clinical resident neonatologist” program consists of 6 sections: “Pri-

vate information”, “Personal development plan”, “Practical work”, “Independent work”, “Academic work”, “External evaluation”. The basis of “Portfolio of a clinical resident neonatologist” program at the department of pediatrics, neonatology and childhood infections of DNMU includes fulfillment of such important tasks as: professional capacity building; development of self-employment ability; thorough in-depth study of related disciplines; fixation of individual work performed by a clinical resident with further accentuation of educational process according to his interests; the rise of responsibility and independence in terms of organization of educational process; right self-esteem building and external evaluation of a clinical resident’s work; base creation for system control for follow-up of patients. The developed model of “Portfolio of a clinical resident neonatologist” allows to select an individual approach to each student, to identify their strengths and weaknesses with the help of step by step evaluation of work performed, which, in turn, will help to achieve the best result at the stage of neonatology specialty improvement done by a clinical resident.

Keywords: clinical residency; neonatology; training; portfolio